

Končno poročilo projekta Opazovalci

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA
NEMASLNO
KOMUNIKACIJO
Association
for nonviolent
communication

L-Università
ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON
METROPOLITAN
UNIVERSITY

Uvod.....	2
1. Glavni cilji projekta.....	3
2. Kratek opis izvedenih dejavnosti.....	3
3. Ključni rezultati udeležencev projekta.....	4
4. Vpliv na ciljne skupine in trajnost projekta.....	8
5. Evropska dodana vrednost.....	12
6. Razširjanje in vključevanje enakosti spolov.....	13
7. Etični postopki.....	18
8. Vrednotenje.....	18
Sklepi in priporočila.....	21
Reference:.....	23

Uvod

Spolno nadlegovanje (SN) je bilo označeno kot najpogostejša oblika nasilja nad ženskami in deklicami (FRA 2014) in priznано kot razširjena oblika nasilnega seksizma in mizoginije do mladostnikov, ki povzroča škodo v telesnem, psihološkem, spolnem in socialnem razvoju. Poleg tega je SN v Istanbulski konvenciji (2014) prepoznano kot pomembna oblika nasilja nad ženskami in dekleti.

Projekt »Opazovalci: razvijanje odziva opazovalcev na spolno nadlegovanje med mladimi« je spodbujal aktiviranje mladih z namenom ustvarjanja družbenih sprememb v kulturi strpnosti do nasilja nad ženskami in dekleti.

V tem poročilu opisujemo glavne dejavnosti in rezultate projekta za evalvacijo, pa tudi za razmislek o tem, kaj je bilo in lahko učinkovito pri spreminjanju kulturne podlage nasilja nad ženskami in dekleti. Najprej predstavimo glavne cilje projekta s kratkim opisom izvedenih dejavnosti. V nadaljevanju opišemo ključne rezultate, dosežene z delom skupin iz štirih držav. Tretjič, predstavljamo dolgoročni vpliv izvedbe projekta na ciljne skupine. Projekt je bil razvit v 4 evropskih državah: na Portugalskem, Malti, v Sloveniji in Veliki Britaniji.

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA
NEMASLENO
KOMUNIKACIJO
Iniciativa
for nonviolent
communication

1. Glavni cilji projekta

Glavni cilji projekta "Opazovalci: razvijanje odziva opazovalcev na spolno nadlegovanje med mladimi" so bili:

- povečanje znanja in ozaveščenosti o SN pri učencih in osebju
- razvitje, pilotiranje in izvedba programa usposabljanja za učence in šolsko osebje, ki jim omogoča posredovanje v primeru pojava SN;
- povečati motivacijo udeležencev, da ustavijo SN v srednjih šolah;
- razviti priročnik in materiale, prilagojene vsaki državi;
- razvijati šolske politike in protokole o SN;
- primerjati izvajanje in učinkovitost programa v štirih državah.

2. Kratak opis izvedenih dejavnosti

Vse predvidene dejavnosti so bile izvedene v štirih državah. Številne med njimi so bile ključni za doseganje rezultatov.

Aktivnosti WS1 "Analiza trenutnih pristopov k SN" so bile ključne kot podlaga za oblikovanje programa usposabljanja z mladimi v šolah. Dejavnosti so bile: a) Pregled literature pristopov aktivnih opazovalcev; b) Pregled raziskave politik in praks v vsaki državi; c) Izvedba dveh fokusnih skupin za raziskovanje pogledov in ravnanja dijakov in dijakinj d) sestanek skupine za pripravo programa; in e) razvoj osnutka programa usposabljanja.

Izvedene so bile vse aktivnosti, pridobljeno znanje pa uporabljeno za nadaljnje dejavnosti.

Izvedene so bile tudi vse predvidene aktivnosti WS2 „Pilot programa usposabljanja“, kot so: a) sestanek skupine za dokončno oblikovanje osnutkov programov; b) Pilotni programi usposabljanja z učenci in osebjem šole; c) Srečanje skupine za razpravo o rezultatih pilotov; in d) Prilagajanje programov za izvajanje.

Te dejavnosti so bile ključne za pridobitev povratnih informacij za prilagajanje programa izobraževalnim sistemom štirih držav. Ker so štiri države med seboj raznolike in

BYSTANDERS

metodologija intervencije temelji na participativni in aktivni pedagogiki, smo prepričani, da se končni program usposabljanja spre/govori lahko uporablja v različnih evropskih državah.

Izvedene so bile tudi vse predvidene aktivnosti WS3 "Izvedba programov in delo s šolami", tako z mladimi kot s šolskim osebjem, kot so: a) izvedba pripravljalnega dela z osebjem; b) izvedba obeh programov v dveh razredih v vsaki šoli; c) pomoč učencem in osebju pri razvoju šolskih politik o SN; d) po treh mesecih evalvacija izvajanje (nadaljnja srečanja z dijaki in dijakinjami in osebjem; e) srečanje skupine za razpravo o rezultatih; in f) Revizija programskega gradiva.

Tudi v WS4 "Refleksija in diseminacija" so bile izvedene vse predvidene dejavnosti: a) izdelava spletnega mesta in facebook strani; b) ustvarjanje video produkcije in nalaganje v splet; c) pisanje implementacijskih dnevnikov; d) srečanje skupine za razpravo o ugotovitvah in izdelavo primerjalne analize; d) pisanje primerjalne analize; in e) predstavitev rezultatov na nacionalnih seminarjih v štirih državah.

3. Ključni rezultati projekta Opazovalci

V nadaljevanju opisujemo glavne rezultate posredovanja projekta v štirih državah.

a. Eden glavnih rezultatov projekta Opazovalci je vse večje znanje in motivacija za zaustavitev in preprečevanje spolnega nadlegovanja (SN) v šolah.

Glavni cilj projekta je bil povečati znanje o SN ter povečati motivacijo za zaustavitev in preprečevanje spolnega nadlegovanja v šolah. Ta cilj je bil dosežen v vseh državah in predstavlja pomemben rezultat projekta. V veliki meri smo dosegli tudi povečanje ozaveščenosti in znanja o SN ter o tem, kako ga preprečiti v šolah. V vseh državah je prišlo do bistvenega napredka v zavesti in spreminjanju stališč mladih fantov in deklet. Ta napredek je bil pomembnejši za države, v katerih se doslej niso mnogo ukvarjali z razpravo o spolnem nadlegovanju v šolah. Projekt je vplival na preprečevanje spolnega nadlegovanja v javnosti in na politično razpravo v nekaterih državah. V okviru razpisa za projekte spolnega nadlegovanja je dal bistven prispevek k pripravljenosti za razpravo o eni najbolj razširjenih in normaliziranih oblik spolnega nadlegovanja. V vseh

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASELNO KOMUNIKACIJO
Iniciativa
for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

Mirovni inštitut
Institut za sodobne družbene in politične študije
The Peace Institute
Institute for Contemporary Social and Political Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

vpletenih državah je prišlo do napredka (zlasti med mladimi) glede prepoznavanja nadlegovanja kot nesprejemljivega v naši družbi.

b. Drugi ključni rezultat projekta je program usposabljanja Speak Up / Speak Out:

Pomemben rezultat predstavlja oblikovanje programa usposabljanja za posredovanje v šolah Spregovori-Speak Up / Speak Out (<http://www.bystanders.eu/bystanders-programme/>), ki je prilagojen štirim državam. Program Spre/Govori je bil ustvarjen s prispevki vseh partnerjev in pridruženih partnerjev projekta, in temelji na pregledu literature ter preteklih raziskav v državah izvajanja projekta in na izvedbi fokusnih skupin, z mladimi in osebjem v vseh državah. Projektna skupina pripravo programa razume kot pomemben korak v projektu, ki je formiral potek celotnega projekta. Pri pripravi programa so se vsi partnerji zbrali na sestanku v Portu (FPCEUP, Portugalska), da bi lahko bila razprava bolj produktivna. Na tem sestanku so razpravljali o idejah in potencialnih dejavnostih ter s tehniko možganskih neviht pripravili osnutek programa. Kljub dodatnim težavam, s katerimi so se nekatere države srečevale pri vstopu v šole, je bilo mogoče projekt umestiti in razviti v vseh štirih državah podobno. Tudi sama izvedba evropskega projekta v štirih državah z enakimi cilji, nalogami in roki predstavlja sama po sebi dosežek. Enotno metodologijo in rezultate je bilo mogoče konkretizirati le zaradi deljenih odgovornosti, predvidenih od samega začetka. Ta porazdelitev odgovornosti med različnimi partnerji in delitev vseh dejavnosti projekta je povečala ozaveščenost sodelujočih projektne skupine in jih omogočila, da od začetka do konca enakopravno sodelujejo.

Kar zadeva metodologijo Spre/Govori - Speak Up / Speak Out usposabljanja, je pomembno poudariti njegove inovativne značilnosti. Prvič, to je bil program, ustvarjen iz dejanskih potreb in idej mladih in šolskega osebja, ki smo jih pridobili prek fokusnih skupin v različnih državah. Fokusne skupine so bile pomembne ne samo za razumevanje njihovega znanja in družbenih predstav o SN, ampak tudi notranjih nasprotij v predstavah mladih. To razumevanje nam je omogočilo, da vključimo „prelomne teme“ za družbene spremembe v vsebino programa.

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA
NEMASLENO
KOMUNIKACIJO
Iniciativa
For nonviolent
communication

BYSTANDERS

Drugič, ta program uporablja participativno in aktivno metodologijo, kar pomeni, da udeleženci aktivno sodelujejo v procesu in prispevajo k spremembam. To je bilo pomembno, saj aktivna metodologija pomeni, da se morajo dijaki in dijakinje postaviti v situacijo in se odločiti, kaj o neki temi dejansko mislijo. To storijo, ko se kot opazovalci soočijo s situacijo SN. Aktivna metodologija je dejansko osmisli to, česar se dijaki in dijakinje naučijo na delavnicah, to pa bo prispevalo k pripravljenosti na spremembe (kot so dijaki in dijakinje zapisali po izvedbi projekta). Aktivna metodologija je omogočila tudi razgradnjo nekaterih patriarhalnih norm in strpnosti do nasilja nad ženskami, zamajala je normalizacijo nadlegovanja ter prispevala k izgradnji nove kulture. Pristop aktivnega opazovalca, ki ga lahko štejemo tudi za dolgoročno učno pedagoško metodologijo, nasprotuje standardnim pristopom prenosa znanja. Sodelovanje udeležencev je olajšalo proces spreminjanja vedenja in stališč, saj je učenje s pomočjo teh izkušenj omogočilo spodbudo za delovanje v resničnem življenju. Takšna sprememba je kot veliko bolj trajna in vseživljenjska kot spremembe, ki se ustvarijo s preprostim prenosom znanja.

c. Tretji ključni rezultat so proizvedeni priročnik in materiali, ki jih je mogoče prilagoditi evropskim državam in širše:

Mednarodna skupina je pripravila priročnik in didaktične vire, vključno z orodji za ocenjevanje, kot so pred in po vprašalniki ter nadaljnja srečanja, prilagojena štirim državam, ki so na voljo na spletu za nadaljnjo uporabo. Nastale so nekatere inovativne pedagoške dejavnosti, na primer uporaba konceptnih zemljevidov za zbiranje idej mladih in razpravljanje o njih (nato še z njimi in z osebjem posebej). V programu smo sicer pogosteje uporabljali igranje vlog in druge dejavnosti, vendar so bili konceptni zemljevidi inovativna ideja, ki je dosegla močan učinek.

V projektu smo tako ustvarili inovativne materiale o spolnem nadlegovanju in intervencijah opazovalcev, ki jih je mogoče preprosto razširjati prek medijev, na primer animacijski video, ki ga je mogoče uporabiti na dogodkih in delavnicah v šolah z mladimi.

BYSTANDERS

d. Četrty ključni rezultat je politični vpliv projekta Bystanders:

Projekt je imel velik politični vpliv, saj se je intenzivno širil prek družbenih medijev, prek spletnih strani in celo prek drugih oblik medijev (kot so časopisi in televizija). Projekt je zato zmanjševal širjenje spolnega nadlegovanja v javni in politični razpravi v nekaterih državah.

Politični vpliv in pomen projekta sta izstopala tudi s sodelovanjem več političnih odločevalcev in predstavnikov držav v dejavnostih. Ministrica za izobraževanje na Malti je sodelovala na nacionalni konferenci na Malti, državni sekretar za državljanstvo in enakost s Portugalske pa tudi na mednarodni konferenci o spolnem nasilju in spolnem nadlegovanju, ki je bila oktobra 2018 organizirana na Portugalskem.

Program Speak Up / Speak Out je prispeval tudi k ustvarjanju znanja z izdajo in razširjanjem priročnika z didaktičnimi viri, ravno tako pa tudi z organizacijo več nacionalnih in mednarodnih konferenc ter z udeležbo na drugih dogodkih. Ustna sporočila o rezultatih so bila predstavljena na seminarjih, konferencah in mrežah (vključno z državami in mesti zunaj področja projekta). To delo je omogočilo tudi nadaljnjo javno in politično razpravo v naših štirih državah.

Kar zadeva lokalne izobraževalne politike, je projekt v nekaterih državah dosegel zavezo šolskih odborov in lokalnih oblasti, da bodo izvajale politike za preprečevanje spolnega nasilja in SH v šolah.

e. Peti ključni rezultat projekta je primerjalna analiza izvajanja in učinkovitosti programa v štirih državah.

Skupina je opravila primerjalno analizo dela projekta, ki jo je mogoče najti na obeh spletnih mestih (<http://www.bystanders.eu/>; https://www.fpce.up.pt/love_fear_power/bystanders/publications.html).

Glede na to, da je primerljivost med intervencijskimi dejavnostmi v tako različnih okoliščinah držav omejena, je mednarodna skupina pripravila primerjalno analizo izvajanja v štirih državah, kar je ključni rezultat za nadaljnje raziskave in intervencije z mladimi in šolskim osebjem pri preprečevanju SH v šolah.

BYSTANDERS

Kljub raznolikosti šolskih kontekstov med štirimi državami je dosegel projekt Bystanders tudi velik dosežek pri ravnanju z različnimi časovnimi rasporedi: šolskimi rasporedi in časovnim rasporedom ter predlagano časovnico. Izvajanje v šolah je zavzelo večino dela projekta, te ustanove pa imajo posebne koledarje in šolska leta (ki se razlikujejo od države do države). Šolska leta imajo specifičen ritem in obstajajo časi, v katerih ni mogoče izvajati delavnic na šolah zaradi značilnosti šol kot institucij (na primer med ocenjevalnimi obdobji). To je bila ena od omejitev našega interveniranja, saj so bile šole, ko je bil pripravljen pilotni program, na počitnicah. Kljub temu je ekipi uspelo uskladiti vse dejavnosti, predlagane v šolah.

4. Vpliv na ciljne skupine in trajnost projekta

Projekt Opazovalci je prispeval zlasti k motiviranju mladih in odraslih, da ukrepajo v okoliščinah opazovalca, skupaj s povečanjem znanja o SN in njegovih posledicah. Prispeval je tudi k politični in javni razpravi o spolnem nadlegovanju ter k ustvarjanju znanja o spolnem nadlegovanju med mladimi.

Ker je bil glavni cilj tega projekta povečati motivacijo navzočih za zaustavitev in preprečevanje spolnega nadlegovanja v šolah, je bil to pomemben dosežek v vseh državah. Opazno je bilo tudi povečanje ozaveščenosti in znanja o SH in kako ga preprečiti v šolah. V vseh državah je bil viden napredek v ozaveščanju in gledanju mladih žensk in moških na ta problem. Ta napredek je bil večji v državah, kjer je v šolah do sedaj obstajala le omejena razprava o spolnem nadlegovanju. Projekt je zato prispeval k večji javni razpravi o spolnem nadlegovanju v nekaterih državah. V vseh vpletenih državah je prišlo do napredka (zlasti med mladimi) glede prepoznavanja nadlegovanja kot nesprejemljivega v naši družbi.

Program Speak Up / Speak Out je bil na več načinov inovativen. Prvič, nastal je na podlagi potreb in perspektive mladih in osebja, kot je bilo to artikulirano v fokusnih skupinah - obliki koprodukcije. Delali smo ne le z razumevanjem SN, ampak smo vlekli sklepe tudi iz protislovij, ki so jih osvetlile fokusne skupine: te »teme preloma« smo vključili v programska gradiva.

BYSTANDERS

Drugič, intervencija je uporabila participativno in aktivno metodologijo, kar pomeni, da so lahko udeleženci prevzeli odgovornost za proces ustvarjanja sprememb v lastnih šolah. Aktivna metodologija od udeležencev zahteva, da se postavijo v situacijo in se odločijo, kaj mislijo in kaj so pripravljeni storiti glede na neko temo. To počnejo, ko so se kot opazovalci soočijo s situacijo SN. Ko smo jih vprašali, kaj so se naučili na delavnicah, so udeleženci ravno ta vidik številni videli kot opolnomočenje in okrepitev zanimanja za spremembe. Metodologija je omogočala tudi k dekonstrukcijo spolnih norm, ki dopuščajo in normalizirajo nasilje nad ženskami, na osnovi česar si lahko udeleženci predstavljajo ustvarjanje drugačne kulture. Ta aktivni pristop lahko štejemo tudi za dolgoročno pedagoško metodologijo v nasprotju s standardnimi pristopi prenosa znanja. Vključevanje udeležencev v ustvarjanje novega učenja, ki je smiselno njim in njihovim vrstnikom, vpliva na dolgoročneje in trajnejše spremembe v stališčih in vedenju.

Tretjič, nastale so inovativne pedagoške dejavnosti, na primer uporaba konceptnih zemljevidov za zbiranje idej mladih in njihovo razpravljanje o njih. In nenazadnje, ustvarjeni so bili inovativni in preizkušeni materiali o spolnem nadlegovanju in aktivnih intervencijah opazovalcev, ki jih je mogoče preprosto razširjati.

S predhodnimi vprašalniki in povratnimi vprašalniki med delavnicami je bilo mogoče ugotoviti, da imajo vse države pozitivne rezultate glede doseganja ciljev programa. Ti pozitivni rezultati so bili najbolj očitni, ko so se mladi po zasedanjih pogovarjali o tem, da so postali aktivni opazovalci, kar so se naučili v projektu. Spremembe niso bile tako očitne pri osebju, toda glavni poudarek projekta so bili mladi. Nekatere ekipe so tudi ugotovile, da so bili učitelji prezaposleni in niso bili zainteresirani za udeležbo, kar seveda vpliva na to, kako se lahko na šoli izvajajo dejavnosti. Mnoge skupine dijakov in dijakinj so imele prodorne ideje za šolske politike in spreminjanje odzivov in bi lahko naredili še veliko več, če bi bili učitelji in osebje enako motivirani. Kljub temu se je tema SN v vseh državah po intervenciji umestila v šolski program z različnimi dejavnostmi, nekatere šole pa so začele raziskovati razvoj novih politik.

BYSTANDERS

Glede na trajanje šolskega leta smo se soočili z več izzivi, ki jih predstavljajo različno trajanje pouka v šolah in državah ter projektna časovnica. Časovni okvir je zahteval izvajanje v šolah v določenem terminu, koledar terminov in praznikov za šolsko leto pa se je razlikoval od države do države. Poleg tega delo s starejšimi starostnimi skupinami takrat, ko so obdobja ocenjevanja, pomeni, da obstajajo dodatne časovne omejitve, katerim smo morali prilagoditi intervencijske delavnice. Posebna zamuda je nastala, ker je bil pilotni program dokončan tik pred šolskimi poletnimi počitnicami. Kljub temu so pilotne delavnice v treh šolah zaključile vse ekipe.

Speak Up / Speak Out je, kot že rečeno, prispeval k ustvarjanju znanja z izdajo in razširjanjem priročnika z didaktičnimi materiali, s promocijo več nacionalnih in mednarodnih konferenc ter s sodelovanjem na drugih dogodkih.

Ustna sporočila o rezultatih so bila predstavljena na seminarjih, konferencah in mrežah, tudi zunaj mest in držav, v katerih je program potekal. Projekt je imel velik politični vpliv v več državah, saj se je močno razširil prek družbenih medijev, spletnih strani in drugih oblik medijev (časopisov in televizije). Politični vpliv in pomen projekta sta bila jasna tudi zaradi sodelovanja več ključnih političnih odločevalcev in predstavnikov držav v projektnih dejavnostih. Minister za izobraževanje na Malti je sodeloval na nacionalni konferenci Malte, državni sekretar za državljanstvo in enakost s Portugalske pa na mednarodni konferenci o spolnem nasilju in spolnem nadlegovanju, ki je bila organizirana oktobra 2018 na Portugalskem¹.

Glede trajnosti programa je pomembno omeniti, da lahko program Speak Up / Speak Out uporablja vsaka država, revidirani priročnik pa bo na voljo z odprtim dostopom na spletni strani projekta. Njegova mednarodna publika je zagotovljena, saj je bil ustvarjen in preizkušen v praksi v okoliščinah štirih različnih držav. Didaktična in pedagoška orodja so bila ustvarjena posebej z namenom prilagoditve v različnih jezikih, viri pa so na voljo v oblikah, ki zahtevajo minimalno prilagoditev. Medtem ko je eden od sklepov, da bi bil program učinkovitejši, če bi se namenil dodatni čas za delo z osebjem

¹ <http://www.bystanders.eu/news-and-dissemination/>

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

BYSTANDERS

in dijaki in dijakinjami, je bil njegov vpliv zamejen s prvotnim številom načrtovanih delavnic/srečanj. Kakovost celotnega posredovanja in gradiv je razvidna v interesu akademikov, praktikov in raziskovalcev drugih držav, da ga izvajajo. Skupine so prejele več predlogov za ponovitev programa v drugih državah in v nekaterih izmed njih začele to sodelovanje: na primer, trenutno se v Braziliji izvaja program Speak Up / Speak Out. Pomembno je, da je bilo v vseh šolah zanimanje za več delavnic in srečanj ter več dejavnosti. K projektu so pomembno prispevale tudi same šole. Mladi in osebe v večini držav so sodelovali na nacionalnih konferencah, kar kaže na njihovo vlogo v tem projektu.

Po obdobju financiranja se je ekipa še naprej srečevala prek Skypea, saj načrt po projektu vključuje stalne stike za raziskovanje novih idej in razprav, ki se lahko pojavijo v vsaki državi. Vsi predstavniki in osebe ekip iz različnih držav so vključeni v to temo in motivirani, da še naprej delujejo proti spolnemu nadlegovanju. Na Portugalskem bodo partnerji iskali nova sredstva za razširitev intervencije na druge šole, ki so zainteresirane za sodelovanje v programu Speak Up / Speak Out. V Angliji obstaja mreža učiteljev in trenerjev, prek mreže Feminism in Schools, ki so zainteresirani za uporabo gradiva v drugih šolah, projektni partner pa bo še naprej ponujal intervencijo pri njihovem preprečevanju pri delu šol.

Nenazadnje je ta projekt prispeval k politični in javni razpravi o spolnem nadlegovanju, podal nova znanja o spolnem nadlegovanju v šolah, ustvaril izvedljiv intervencijski model, ki lahko motivira mlade in odrasle, da postanejo aktivni opazovalci.

5. Evropska dodana vrednost

Po vedenju mednarodne ekipe projekta Opazovalci do začetka projekta ni bilo drugih programov (preventiva SN), namenjenih srednješolcem, kar pomeni, da predstavlja program usposabljanja Speak Up / Speak Out dodano vrednost za intervencije evropskih držav na področju preprečevanja SN med mladimi, ki temeljijo na vsešolskem pristopu ter participativni in aktivni pedagogiki. Vsešolski pristop je bila učinkovita metodologija za razpravo o teh temah z vsemi akterji v izobraževanju. Preventivo je

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

BYSTANDERS

sicer treba osredotočiti na dijake in dijakinje, pri tem pa ne smemo pozabiti, da so vključeni v različna okolja, ki jim lahko dajo nasprotujoča si sporočila. Za preventivne programe, zlasti tiste, ki se ukvarjajo z nasiljem nad ženskami in otroki, je bistveno, da ne vključujejo samo učencev, ampak tudi učitelje, šolsko osebje, starše in druge člane lokalnih skupnosti.

Raziskava in revizija programa, ki je sledila analizi fokusnih skupin za pripravo na delavnice, na katerih so bile skupine enega spola, je bila izrednega pomena za razumevanje družbenih reprezentacij o SN pri dijakih in dijakinjah. Analiza fokusnih skupin je pokazala ne samo notranja protislovja v dojemanju mladih, temveč tudi posebne vidike, na katere bi se lahko osredotočili, da bi spodbudili učinkovitejše spremembe. Po našem mnenju je tudi to dodana vrednost z evropsko razsežnostjo, saj je bila kakovostna raziskovalna metodologija uporabljena v štirih različnih evropskih državah s srednješolci. Kolikor vemo, ne obstaja nobena evropska kvalitativna raziskava družbenih reprezentacij spolnega nadlegovanja pri srednješolcih.

Postopek evalvacije, ki ga je mednarodna skupina uporabila pri izvajanju programa, in sicer s predhodnimi in naknadnimi vprašalniki za dijake, učitelje in drugo osebje, kot tudi zasnovana nadaljnjih srečanj, ravno tako vnašata dodano vrednost za druge evropske države pri ocenjevanju intervencijskih programov za spopadanje s SN in njegovo preprečevanje.

Kot dodano vrednost z evropsko razsežnostjo izpostavljamo tudi strategijo diseminacije: predvsem zaradi prispevka projekta k javni razpravi in ozaveščanju javnosti o SN. Strategija je združevala mednarodne in nacionalne konference s sodelovanjem oblikovalcev politik (Portugalska in Malta) in izobraževalnih mrež o preprečevanju nasilja nad ženskami (Združeno kraljestvo), s socialnimi mediji (facebook in spletna mesta), pa tudi povezave z novinarji in televizijskimi in medijskimi strokovnjaki. Ta trojna strategija je bila zelo učinkovita za politični učinek projekta.

6. Razširjanje in vključevanje enakosti spolov

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA
NEMASLENO
KOMUNIKACIJO
Iniciativa
For nonviolent
communication

L-Università
ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

Mirovni inštitut
Institut za sodobna družbena in politična študija
The Peace Institute
Institute for Contemporary Social and Political Studies

LONDON
METROPOLITAN
UNIVERSITY

BYSTANDERS

V tem razdelku opisujemo strategijo diseminacije informacij ter dejavnosti in konkretne produkte, ki so nastali, pa tudi, kako smo razvijali temo enakosti spolov kot glavno vprašanje v projektu.

Strategija diseminacije pri partnerjih je združevala mednarodne in nacionalne konference s sodelovanjem oblikovalcev politik (Portugalska in Malta) in izobraževalnih mrež o preprečevanju nasilja nad ženskami (Velika Britanija) s socialnimi mediji (facebook in spletnimi mesti), pa tudi povezave z novinarji, televizijo in mediji profesionalci. Ta trojna strategija je bila zelo učinkovita za politični učinek projekta. Dejavnosti in rezultati so opisani v WS4, ustrezni rezultati pa bodo v dodatku tega poročila.

Ciljne skupine diseminacije, ki jih navajamo v nadaljevanju, so bile vedno izrecno informirane o financerju – ES. To so bile: a) srednješolci; b) učitelji in drugi strokovnjaki; c) oblikovalci politik; d) univerzitetni študenti; e) akademski strokovnjaki / raziskovalci; f) uradna politika; in g) širša javnost.

a) Srednješolci so bili ena od ciljnih skupin za diseminacijo ter hkrati udeleženci projekta, ki so izvajali diseminacijo. Program Speak Up / Speak Out predvideva organizacijo šolskih dejavnosti s strani razredne skupine, ki sodeluje pri izvajanju programa s podporo učiteljev; te dejavnosti so bile organizirane za vso šolsko populacijo in so se izkazale za zelo učinkovito strategijo za zagotavljanje aktivnega sodelovanja vključenih učencev in doseganja drugih učencev in drugih učiteljev. Na mednarodnih in nacionalnih seminarjih smo dobili zelo pozitivne povratne informacije o tej metodi.

b) Učitelji in drugi strokovnjaki na področju izobraževanja in socialnega dela so bili usmerjeni tudi v šolske dejavnosti, ki jih organizirajo partnerstva učitelji-učitelji, in so sodelovali na javnih seminarjih projekta. Na primer, v PT se je v enem od mest, kjer se izvaja projekt, izvedel mednarodni seminar in mednarodni seminar; v drugih državah, v MT, Veliki Britaniji in SL, so sodelovali na seminarjih nacionalni strokovnjaki. Primer so denimo seminar „Gaia za preprečevanje nadlegovanja in spolnega nasilja (20. september 2018), seminar Opolnomoči - projekt Braga, v Bragi (19. 10. 2018), Ter

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Iniciativa
For nonviolent communication

Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

BYSTANDERS

seminar Opolnomoči – projekt Porto – nasilje na osnovi spola, v Portu (17. oktober 2018) ;

c) Tudi oblikovalci politik so bili vključeni v projekt in so bili obveščani o projektu na srečanjih s projektno skupino in na mednarodnem in nacionalnem seminarju, na primer z Malteškim ministrstvom za izobraževanje in portugalskim državnim sekretarjem za državljanstvo in enakost spolov. Oba sta zaprosila za končno poročilo in druge ustrezne javno dostopne dokumente, ki jih je pripravil projekt, vključno s programom za usposabljanje za Spre/Govori, ki jim bo poslan.

d) Projektne teme so bile diseminirane tudi med študenti na univerzi, kot sledi:

i) En razred 3 ure magistrskega študija na FPCEUP - Fakulteta za psihologijo in izobraževalne vede, UP, PT

ii) en razred 3 ure na magisteriju iz kriminologije, ISMAI, University Institute of Maia, PT;

iii) Enourno predavanje o preprečevanju spolnega nasilja v našem programu MA-ja in zlorabe žensk, Velika Britanija;

iv) Enourni pouk, vključno z razpravo o Konceptnih zemljevidih na modulu za raziskovanje nasilja in ocenjevanje intervencij, Združeno kraljestvo;

v) Razprava v okviru predavanj za podiplomske module o nasilju nad ženskami; in na temo „spol“ v vključujočem izobraževanju, MT;

vi) eno uro na magistrskem seminarju o nacionalizmu, rasizmu in politiki spola na Oddelku za sociologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Ljubljana, SL.

Poleg tega je ekipa PT sodelovala na širšem dogodku (imenovanem Mostra UP za vse fakultete) Univerze v Portu ter dosegla širše univerzitetno občinstvo (glej na primer [k r a t e k o p i s d e j a v n o s t i h t t p s : //www.fpce.up.pt/love_fear_power/bystanders/news.html](http://www.fpce.up.pt/love_fear_power/bystanders/news.html)).

a) Naša skupina je ciljala tudi na akademske strokovnjake, in sicer raziskovalce. Projekt smo predstavljali s prispevki na znanstvenih dogodkih, kot je 19. konferenca WAVE, v Budimpešti (30. oktobra 2017), mednarodni kongres psihiatrije in psihologije pravičnosti (SPPPJ), Porto 2017), VIII Mednacionalni kongres psihiatrije in psihologije

BYSTANDERS

pravičnosti, v Portu (2-3. November 2017), Letna konferenca Evropske mreže za spol in nasilje (ECGV) 2018, v Bristolu (27. in 29. junij 2018), seminar o Preprečevanje spolnega nasilja v šoli in na univerzi v Lizboni (26. november 2018), mednarodna konferenca Ženske, sveti dela in državljanstva - drugačni pogledi, druge perspektive, v Lizboni (6. in 7. decembra 2018); Konferenca o feminizmu v šolah, Združeno kraljestvo (17. november 2018); Seminar o izvajanju Strategije za enakost spolov Sveta Evrope 2018–2023 v akciji NCPE (4. oktober 2018) in okrogle mize slovenskega ministrstva za socialne zadeve o spletnem nasilju nad ženskami (23. november 2018); informacije o vseh teh dogodkih so na spletnih mestih, ki so vstavljenih v poročilo o WS4.

b) Javno občinstvo je bilo doseženo na nacionalnih seminarjih v vseh štirih državah in na Mednarodnem seminarju o SH in SV (glej <http://www.bystanders.eu/news-and-dissemination/>);

c) Mednarodno spletno mesto (<http://www.bystanders.eu/about/>) in spletno mesto PT-FPCEUP v portugalsčini in angleščini (https://www.fpce.up.pt/love_fear_power/bystanders/bystanders_en.html) še naprej dosegata širšo javnost. In sicer z javno dostopnimi dokumenti; Kljub nekaterim zadržkom so te platforme so pomemben način širjenja dejavnosti in idej za izziv patriarhalni kulturi, če so previdno uporabljene.

Vključevanje enakosti spolov je bilo temelj projekta aktivnih opazovalcev, in ta okvir je je v celoti prisoten pri vseh dejavnostih. Projekt je v osnovi uporabil vsešolski pristop, to je sodelovanje z vsemi akterji v šolah, kot so učenci, učitelji, drugo šolsko osebje, vodenje šol, družine in lokalni oblikovalci izobraževalne politike, na primer občine. Ne samo pri izvedbi dejavnosti, ampak tudi v strategiji razširjanja informacij so bili ti akterji usmerjeni v spodbujanje sprememb v primerih SN. Vključevanje načela enakosti

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Iniciativa
For nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

spolov je bilo doseženo tudi z zagotavljanjem materialov in pedagoških orodij za izvajanje programa usposabljanja Speak Up / Speak Out, predvsem priročnika za usposabljanje, ki vključuje delavnice z učenci ter z učitelji in drugimi zaposlenimi v šoli. V šolah, kjer je projekt Bystanders izvajal aktivnosti, se je ekipa učiteljev zavezala, da bo delo nadaljevala, in tudi to je trajnostna sprememba zaradi potencialnih pomnožitvenih učinkov učnih dejavnosti z mlajšimi osebami. Mednarodna projektna skupina je bila zelo previdna glede tega, katere dejavnosti bi se izvajale v šolah, da bi upoštevale neposredni kontekst: vsaka nacionalna ekipa je izdelala študijo konteksta države glede SN in o strukturnih in učnih načrtih izobraževalnega sistema ter izvedla raziskavo z metodologijo fokusnih skupin, da bi razumeli družbene reprezentacije dijakov in dijakinj o SN in širšo kulturo, ki obdaja to problematiko. Projektna skupina je tudi multidisciplinarna, in sicer profili sodelavcev segajo od sociologije, psihologije, izobraževanja, socialnega dela vse do političnih študij; skoraj vsi imajo ustrezne in objavljene raziskave in / ali so eksperti pri posredovanju in pri preprečevanju nasilja med spoloma, nekateri posebej pri SN. Skupina je bila tudi zelo uspešna pri premostitvi vrzeli med raziskavami in intervencijami v vsaki državi - artikulirala je dejavnosti med raziskovalci in strokovnjaki ter aktivisti. Poleg tega je projekt ustvaril kontekstualizirano znanje, in sicer poročilo o državi in primerjalni dokument, ki je na voljo na spletnih straneh projekta, in je javno dostopen. Mednarodna ekipa je tudi mešana skupina žensk in moških.

Drugo temeljno načelo našega posredovanja / raziskovanja je bilo (in je) skrbno zagotavljanje otrokovih pravic. Vse načrtovane in izvedene dejavnosti so sledile etičnim zahtevam - v skladu z normativi posameznih držav so se te zahteve gibale od dovoljenja ministrstva za izobraževanje, dovoljenja šolske komisije, podpisanega soglasja staršev, podpisanega soglasja študentov do praktičnih postopkov za zagotavljanje anonimnosti in zaupnosti vseh udeležencev in šol. Skrb za otrokove pravice je prisotna tudi v izvedenih pedagoških dejavnostih, razvidna pa je v priročniku in didaktičnih gradivih, kjer sta prisotna medsebojno spoštovanje in kultura nenasilja. Pravice otrok so tudi sestavni del ostalih projektnih dejavnosti, še posebej dejavnosti, katerih namen je zmanjšati obliko nasilja nad deklicami z visoko stopnjo pojavnosti in razširjenostjo ter s

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

Mirovni inštitut
The Peace Institute
Institute for Contemporary Social and Political Studies

BYSTANDERS

hudimi posledicami za deklice in posledicami za človeški razvoj za dečke. Končni cilj projekta je povečati blaginjo naših otrok, v tem primeru posebej deklet, ki jih SH najbolj prizadene.

Poleg spoštovanja otrokovih pravic je projekt previdno upravljal intervencijske in raziskovalne dejavnosti, ki so zagotavljale vse etične postopke, ne samo z mladimi, temveč tudi z odraslimi udeleženci. Zagotovljena je bila anonimnost in zaupnost vseh udeležencev in šol, spoštovanje mnenja in ritma vsake osebe pa je bilo prisotno v vseh dejavnostih in sta izrecno zapisana v priročniku Spre/Govori.

7. Etični postopki

Vsi etični postopki so sledili skozi razvoj projekta: vsaka skupina je dobila etično odobritev v okviru svojih držav / institucij. V vseh ekipah je bila zagotovljena anonimnost in zaupnost udeležencev, šol in mest. Etična vprašanja so bila obravnavana in obravnavana v celotnem projektu, glede na občutljivost vprašanja in starost dijakov in dijakinj.

Dijake in njihove starše / zakonite skrbnike so prosili, naj preberejo in podpišejo obrazec o soglasju za sodelovanje, ki je bil priložen informativni list, v katerem je razložen projekt, kaj od njih zahtevamo. Vsaka skupina je imela moderatorje, ki so bili izkušeni pri delu z mladimi na temah spolnega nasilja in spolnosti. Delali so po svojih etičnih temeljnih pravilih in se o njih dogovarjali z vsakim razredom, preden se je intervencija začela. Vsaka skupina je predvidela postopek, kaj bi storila, če bi med sejami prišlo do razkritja, če bi študentu postalo neprijetno in bi moral oditi.

Na začetku intervencije sta voditelja poudarila pomen spoštovanja zaupnosti skupinskega procesa in prosila za zavezo udeležencev, da ne bodo razkrivali nobene osebne vsebine zunaj skupin. Na začetku delavnic je bil ustvarjen razredni sporazum, ki je bil ponovno poudarjen na začetku vsakega novega srečanja.

Med projektom se je pojavila etična dilema: projekt je predvidel video, narejen z dijaki. Zavedali smo se, da je to lahko problematično, saj bi bilo gotovo nemogoče zaščititi njihovo anonimnost. To je nadomestila animacija z uporabo glasov igralcev.

Na javnih prireditvah smo previdno upoštevali le projektne dejavnosti in rezultate in nismo razpravljali o posebnih situacijah viktimizacije, ki so se pojavile na zasedanjih.

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

Dijake, ki so sodelovali na nacionalnih seminarjih, so spremljali učitelji in drugo osebje, tako da je bila na voljo podpora, če so jo potrebovali.

8. Vrednotenje

Vrednotenje je ključnega pomena, če želijo strokovnjaki in aktivisti poznati učinkovitost naše prakse. V primeru udeležencev projekta je bilo notranje vrednotenje trikratno:

- 1) kvantitativno in kvalitativno vrednotenje programa usposabljanja "Speak Up / Speak Out": s predhodnimi in naknadnimi vprašalniki intervencijskih sej tako z učenci kot z učitelji in drugim šolskim osebjem, kot tudi z implementacijskimi dnevniki s terenskimi zapiski o izvedenih sejah;
- 2) nadaljnje vrednotenje po 3 mesecih intervencijskih sej z načrtom za oceno povečanja znanja in ozaveščenosti ter sprememb v občutkih in odnosu do SN;
- 3) primerjalna analiza učinkovitosti izvajanja intervencij projekta; ta analiza je bila ključnega pomena za razumevanje uspešnosti in težav, s katerimi se soočajo pri izvajanju programa usposabljanja v šolah.

Zaključki te ocene so izraženi v primerjalnem dokumentu, iz katerega smo poudarili naslednje odstavke.

"Priznavanje in zavedanje spolnega nadlegovanja"

Med osebjem in nekaterimi študenti je prišlo do premika v smislu prepoznavanja in ozaveščenosti, vendar to ni bilo dosledno niti v vseh šolah niti v vseh štirih državah. V številnih šolah udeležba osebja na obeh sejah ni bila dosledna, kar pomeni, da je bilo treba isto področje pokriti dvakrat. V vseh štirih državah smo ugotovili, da je razumevanje osebja o SN, seksizmu in neenakosti med spoloma v najboljšem primeru osnovno, z nekaj izjemnimi. Eno ključnih spoznanj projekta je, da so šolski konteksti tisti, v katerih se spolno nadlegovanje normalizira in tolerira, kar posledično pomeni, da učitelji precej sprejemajo tovrstno vedenje kot samoumevno in nimajo razvitih spretnosti in znanja, prav tako ni institucionalne podpore, da bi posegli in ustvarili spremembe. Skratka, ne poudarijo meje med sprejemljivim in nesprejemljivim.

BYSTANDERS

Da je tako malo pozornosti namenjeno neposrednim pogojem, v katerih se deklice učijo, je precej zaskrbljujoče, saj je temeljna agencija EU ugotovila, da je spolno nadlegovanje najpogostejša oblika nasilja nad ženskami. Naše razmišljanje je, da bo vsaka prihodnja uporaba gradiv Speak Up / Out zahtevala tudi več časa in vložka sredstev v delo z osebjem, preden se izvede intervencijo z dijaki.

Sprememba v stališčih in vedenju študentov

Večina študentov, z izjemo nekaj skupin odpornih fantov v dveh državah, je želela biti del sprememb glede na SN. Številne skupine deklet so potrdile, da je šlo pri SN za vsakdanji dogodek, ki so ga bodisi izkusile bodisi so jim bile priče. Vsebina programa je dijake spodbudila in jim omogočila, da zaslišijo samoumevno vedenje in raziščejo vpliv, ki ga imajo na osebe, ki so podvržene nadlegovanju. Medtem ko je vaja igranja vlog pomenila, da so učenci lahko vadili na različne načine, kako lahko postanejo aktivni opazovalci, je bilo treba več časa za vajo, kako to implementirati v lastnem razredu in kako delovati širše od tega na celotni šoli. Ker so imeli mladi malo zaupanja v učitelje - zaradi različnih razlogov v štirih državah - so se prostori, v katerih so lahko kaj spremenili, zožili. Kar smo lahko pokazali, pa je bilo, da je obstajal volja do razprave in da je program ustvaril spremembe in da bi bil del ustvarjanja sprememb med mladimi.

Kako so šole ukrepale

Drugod smo opazili posebne ukrepe, ki so jih nekatere šole sprejele kot neposreden rezultat vstopa v projekt. Tu razmišljamo o tem, zakaj je bil del projekta, ki je meril na to, da celotna šola uvede spremembe, najbolj zahteven za izvedbo. Dejstvo, da nobena šola v štirih državah ni imela politike spolnega nadlegovanja in da noben učitelj ni pred tem bil na usposabljanju o tem, kako se spoprijeti s SN, je še en odraz omejene pozornosti do tega vprašanja v šolah in nezmožnost prevzemanja odgovornosti za dejstvo, da so šole ugoden kontekst, v katerem je spolno nadlegovanje vsakodnevna izkušnja deklet. To ni moglo predstavljati rodovitnega polja, na katerem bi lahko uspevalo seme, ki so ga posadil projekt aktivnih opazovalcev. Podpora šolskih

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

vodstvenih skupin je bila omejena, veliko več podpore pa je prišlo od predanih učiteljev, ki so že prepoznali težavo. Brez podpore šolske in ostale politike in šol pa je njihov vpliv seveda omejen.

Eden od premikov, ki je bil očitno med učitelji in učenci, je bil način, na katerega je intervencija zahtevala, da razmišljajo o žrtvah nadlegovanja. Začetna razmišljanja o tem, kaj bi lahko / morale storiti, so bila osredotočena na nadlegovalca, žrtve pa so bile nepodprte in bi lahko doživele socialno izključenost, če bi o nadlegovanju poročale.

Številni dijaki in zaposleni so nam zapustili občutek fatalizma, ki je tako endemičen, da se očitno odzivajo predvsem na najbolj očitno in škodljivo vedenje – s pomočjo politik in smernic za varovanje pred ustrahovanjem.

Nismo fatalistični, saj vemo, da je naše gradivo privlačno in da učencem omogoča postavljanje vprašanj in doseganje novih spoznanj in zaključkov. Da bi se to spremenilo tudi na institucionalni ravni, je bilo potrebno več časa in sredstev, kot jih je bilo na voljo s tem projektom. Vsekakor zdaj vemo, da je za vključitev učenja o SH v šolsko kulturo potrebno: posebno usposabljanje učiteljev; daljše delo v šolah; vzpostavljanje podpore projektu v vodstvenih skupin šol in ponudba predlogov pravilnikov, ki jih lahko osebje in učenci prilagodijo na določenih lokacijah. "

Nazadnje je treba poudariti, da se program Speak up / Speak out izvaja tudi v drugih državah. Študent doktorskega študija v Braziliji je izvedel podvajanje, ki bo verjetno dokončano leta 2020.

Sklepi in priporočila

Glavni zaključek Projekta opazovalcev je, da je bil začetni načrt zelo dobro pripravljen, zelo zahteven, a hkrati zelo realen, zato je mednarodna ekipa lahko izvedla vse predvidene dejavnosti in dosegla zelo pozitivne ključne rezultate glede ciljev, ki smo si jih zastavili, kot je opisano v drugih delih tega poročila.

Nekateri rezultati niso bili neposredno uporabni, in o tem je tekla skupna odločitev ekipe. Ti rezultati, bodo formirali nadaljnjo uporabo uporabi gradiva. Zaradi dobre izvedbe projekta in dobre diseminacije obstajajo še dodatni ali obsežnejši rezultati, ki

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

niso bili predvideni in jih je projekt dosegel: na primer dejavnosti razširjanja na različnih akademskih in drugih javnih prireditvah, publikacijah in družbenih omrežjih .

Glavno priporočilo za Evropsko komisijo je, da bi bilo pomembno, da se pripravi poseben razpis za projekte in predloge o spolnem nadlegovanju. To je najbolj razširjena oblika nasilja nad ženskami in deklicami, kot kaže raziskava FRA Nasilje nad ženskami (FRA 2014), in ena najbolj normaliziranih. Posebni razpisi lahko ustvarijo močnejšo in bolj poglobljeno bazo znanja na tem področju.

Pomembno bi bilo tudi, da bi FRA ali druga agencija lahko ponovila študijo o razširjenosti nasilja nad ženskami ali posebej razvila novo študijo o spolnem nadlegovanju, ki šole in svetovni splet obravnava kot posebne okoliščine, v katerih je ta oblika nasilja pogosta. Verjamemo, da bi s prispevkom teh posebnih projektov, s prispevkom družbenih gibanj proti spolnemu nadlegovanju in s spodbujanjem poročanja o njem, ter nenazadnje s prispevkom oblikovanja novih zakonskih politik o SH (kot sta Istanbulska konvencija in poročila GREVIO) lahko izboljšali situacijo na tem področju. Žrtve bi v takšnem okviru bolj pogosto poročale o nadlegovanju, kar pomeni, da bi bila njihova izkušnja priznana in bi dobile podporo, zato bi se morda normalizacija SN nekoliko zmanjšala.

Naše izkušnje kažejo, da so šole ugoden kontekst, v katerem sta seksizem in spolno nadlegovanje del ustvarjanja neenakosti med spoloma. Evropska komisija bi morala razmisliti, ali je vključevanje načela enakosti spolov povzročilo nenamerno posledico, da je postalo samo sebi namen, saj v nobeni od štirih držav niso te teme niso bile prednostne naloge v šolah. Umeščanje SN v splošne politike ustrahovanja, kar obstaja v vseh štirih državah, pomeni, da se le redko obravnava neposredno, odzivi pa so lahko neprimerni.

Zato je še eno priporočilo Evropski komisiji oblikovanje priporočil za šole, ki bi morale na pedagoški način vključiti eksplicitne vsebine o preprečevanju spolnega in spolnega nasilja ter SH, ki ustrezajo stopnji razvoja otrok in mladostnikov. Večina držav vključuje enakost spolov v šolske programe, vendar to ni dovolj. Spolno nasilje ali SN v mnogih od njih ni nazorno. Takšno vedenje in takšna kultura se še naprej reproducira s skritim

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

učnim načrtom (Giroux, 1983), Evropska komisija pa bi morala poudariti, da so te oblike nasilja škodljive za otroke in mlade in jih je treba obravnavati v učnih načrtih.

Poleg tega predlagamo, da Evropska komisija priporoči državam članicam EU, naj spodbujajo nacionalne raziskave izobraževalnih politik o preprečevanju nasilja med spoloma; prav tako priporočamo raziskave izobraževalnih politik za preprečevanje SH na evropski ravni.

Predlagamo tudi, da GREVIO vključuje spremljanje primarnega preventivnega dela v šolah v vseh oblikah, zajetih v Istanbulski konvenciji, kar pomeni tudi SH.

Evropska komisija lahko državam članicam EU priporoči tudi, da odprejo nacionalne razpise za financiranje projektov za primere posebnih oblik nasilja nad ženskami in dekleti, in sicer posebej SN. Razpisi bi lahko spodbudili intervencijske projekte na nacionalni ravni, boj proti in preprečevanje SH ter večinoma denormalizirali to obliko nasilja.

Evropska komisija bi morala okrepiti tudi kampanje o spolnem nasilju in SH proti mladoletnikom, s čimer bi poudarila, da v teh letih ne more biti soglasja ter da morajo odrasli, kot so učitelji in drugi strokovnjaki, ki delajo z otroki in mladostniki, le-te spodbuditi, da do bodo govorili z zaupanja vredno osebo ter pripravljati mladostnike in mlade na to, kako vztrajati pri svojih osebnih, telesnih in čustvenih mejah. Izhajajoč iz izkušenj projekta Opazovalci je učinkovit način, da to spodbudi, da opazovalci ukrepajo in se izrečejo proti SN, saj bo samo tak pristop ustvarjal kulturo nesprejemljivosti SN ali drugih oblik izkoriščanja drugih.

Reference:

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights (2014) *Violence against women: an EU-wide survey - Main Results*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (2011). *Council of Europe*, available on: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046031c>, accessed in 30th November 2016.

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA NEMASLNO KOMUNIKACIJO
Institute for nonviolent communication

L-Università ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

Mirovni inštitut
Institute for Contemporary Social and Political Studies

LONDON METROPOLITAN UNIVERSITY

BYSTANDERS

Giroux, Henri (1983) "Teoria Crítica e Resistência em Educação" in *Para Além das Teorias de Reprodução*, Petrópolis: Vozes, pp 15-63.

Supported by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

DRUŠTVO ZA
NEMASLNO
KOMUNIKACIJO
Innovations
for nonviolent
communication

L-Università
ta' Malta
Faculty for Social Wellbeing, Department of Gender Studies

